

41147

অসমৰ তাঁতশাল লক্ষ্মীপ্ৰিয়া দেৱী চাংকাকতি

অসম সাহিত্য সভা

অসমৰ তাঁতশাল

11147

শ্রীলক্ষ্মীপ্রিয়া দেবী চাংকাকতি

অসম সাহিত্য সভা

ASAMAR
TATASAL

A book on the Assamese looms written by
Sri Lakshmipriya Devi Changkakati and Published
by Dr. Ramcharan Thakuria, General Secretary,
Asam Sahitya Sabha, Chandrakanta Handique
Bhawan, Jorhat. First Edition 1993 : Price-
Rupees Ten only.

প্ৰধান সম্পাদকৰ একাষাৰ

তাঁতশাল অসমৰ জাতীয় সংস্কৃতিৰ এক বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ সম্পদ । অতি
পুৰণি কালৰে পৰা অসমৰ নাৰী সামাজিক মাজত ই বয়ন শিল্পৰ সঁজুলি
হিচাপে ব্যৱহৃত হৈ গ্ৰামা আৰ্থ সামাজিক জীৱনৰ বুনিয়াদ ৰচনাত
বিশেষৰূপে সহায় কৰিছে । বস্ত্ৰ শিল্পৰ বিপুল যান্ত্ৰিক উৎপাদন
সত্ত্বেও অসমত আজিও এই শিল্পৰ জনপ্ৰিয়তা একেবাৰে হ্ৰাস পোৱা নাই ।

‘ঠাইতে শুকোৱা মুঠিতে লুকোৱা’ কাপোৰ বৈ সপোনৰ তৰা বচা
অসমৰ শিপিনীসকলে এই ঐতিহাসিক সাংস্কৃতিক সম্পদৰ বিষয়ে পৰিচয়-
অক গ্ৰন্থ এখনৰ প্ৰয়োজন বহুদিনৰ পৰা অনুভৱ কৰি আহিছে আৰু
তেনে প্ৰয়োজনলৈ লক্ষ্য ৰাখিয়েই সভাৰ ১৯৯১-৯২ বৰ্ষৰ কাৰ্যনিৰ্বাহকে
তেনে এখনি গ্ৰন্থ ৰচনাৰ আঁচনি হাতত লৈ শ্ৰীযুতা লক্ষ্মীপ্ৰিয়া দেৱী
চাংকাকতিক দায়িত্ব দিয়ে । সভাৰ অনুৰোধ ৰক্ষা কৰি দেৱী চাংকাকতিয়ে
গ্ৰন্থখনি ৰচনা কৰি দিয়াৰ বাবে সভাৰ হৈ তেখেতলৈ আন্তৰিক শলাগ
যাচিছে । আৰু এই ছেগতে সভাৰ সেই সময়ৰ সভানেত্ৰী মাননীয়
ড° নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ আৰু প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীনাৰায়ণ পাছনৰ ওচৰতো
আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰিছোঁ ।

গ্ৰন্থখনিৰ প্ৰচ্ছদপট আঁকি দিছে শিল্পী শ্ৰীৰামেন্দ্ৰনাৰায়ণ জোৱাদাৰে
আৰু সভাই ধাৰ্য কৰি দিয়া সময়ৰ ভিতৰত সজাই পৰাই ছপাই দিছে
গুৱাহাটীৰ অসমী প্ৰিণ্টাৰ্ছৰ স্বত্বাধিকাৰী তথা কৰ্মচাৰীসকলে । তদুপৰি
গ্ৰন্থখনি প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত সভাৰ প্ৰাক্তন উপসভাপতি কবি শ্ৰীৰাম গগৈ,
পত্ৰিকা সম্পাদক ড° দয়ানন্দ পাঠক আৰু সভাৰ নিষ্ঠাবান কৰ্মী
শ্ৰীদীপক কাকতিয়ে নানা কামত সহায় কৰিছে । এই আটাইসকললৈ
সভাৰ হৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ ।

প্ৰকাশক ☐ ড° বামচৰণ ঠাকুৰীয়া ☐ প্ৰধান সম্পাদক ☐ অসম সাহিত্য সভা ☐

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন ☐ যোৰহাট ॥

প্ৰথম প্ৰকাশ : জানুৱাৰী ১৯৯৩ ॥

বেটুপাতৰ শিল্পী : ৰমেন্দ্ৰ নাৰায়ণ জোৱাদাৰ ।

ছপাশাল : অসমী প্ৰিণ্টাৰ্ছ ☐ বামুণীমৈদাম ☐ গুৱাহাটী-২১

মূল্য : ১০.০০ টকা

৩২৪/স্মাঃ

অসমৰ শিপিনীসকল আৰু লোক-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি অনুসন্ধিৎসুসকল
এই গ্ৰন্থখনি পঢ়ি সামান্য পৰিমাণে উপকৃত হোৱা বুলি জানিব পাৰিলেও
আমাৰ শ্ৰম সাৰ্থক হোৱা বুলি বিবেচনা কৰিম।

১ জানুৱাৰী ১৯৯৩

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন, যোৰহাট

ড° বামচৰণ ঠাকুৰীয়া

প্ৰধান সম্পাদক

অসম সাহিত্য সভা

লেখিকাৰ একাষাৰ

অসমৰ তাঁতশাল নামৰ এই সৰু কিতাপখন লিখিবলৈ অসম
সাহিত্য সভাই উৎসাহ দিয়া কাৰণে প্ৰথমে এই জাতীয় অনুষ্ঠানটিলৈ
আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ।

অসমৰ জাতীয় জীৱনৰ অপৰিহাৰ্য অঙ্গ অসমীয়া সংস্কৃতিৰ
আপুৰণীয়া সম্পদ তাঁতশালখনৰ আঁতিগুৰি, তাত বোৱাৰ নিয়ম
ভৱিষ্যতলৈ সংৰক্ষণ হওক বুলিয়েই এই পুথিখন লিখিবলৈ মন কৰি
আছিলোঁ। কালৰ কুটিল গতিত আমাৰ সম্পদবোৰ ক্ৰমান্বয়ে লোপ
পাই আহিছে। ঘৰে ঘৰে তাত বৰ জনা মানুহো কমি আহিছে।
সেই কাৰণেই এইবোৰ লিখি থোৱা ভাল।

এই পুথিখনত অসমৰ পুৰণিকলীয়া সমাজখনত চলি অহা বা
কাঠৰ তাঁতশাল খনৰ ৰূপ আৰু কামহে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। জনজাতীয়
সমাজত প্ৰচলিত ক'কালত মেৰিয়াই লোৱা শালখনৰ বিষয়ে ভালকৈ
নেজানো কাৰণেই সেইবিষয়ে ইয়াত লিখিব নোৱাৰিলোঁ। তাৰ বাবে ক্ষমা
বিচাৰিছোঁ।

ডিচেম্বৰ, ১৯৯৩

লক্ষ্মীপ্ৰিয়া দেৱী চাংকাকতি
আনন্দ পথ, দিশপুৰ

সূচী

অসমৰ তঁতশাল/১
তঁতীৰ জুনা/২০
কপাহৰ জুনা/২৭
অসমীয়া লোকগীতত তঁতশালৰ উল্লেখ : কেইটিমান উদাহৰণ/৩২

সূচী

অসমৰ তঁতশাল/১

তঁতীৰ জুনা/২০

কপাহৰ জুনা/২৭

অসমীয়া লোকগীতত তঁতশালৰ উল্লেখ : কেইটিমান উদাহৰণ/৩২

অসমৰ তাঁতশাল

অসমৰ সমাজ জীৱনত তাঁতশালখনে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। ইতিহাসে ঢুকি নোপোৱা কালৰে পৰা তাঁতশালৰ ব্যৱহাৰ অসমত আছে। অসমৰ বিবিধ মৌখিক গীত বিয়া নাম, বিহু নামতো ইয়াৰ প্ৰচুৰ উল্লেখ পোৱা যায় :

বৰ ঘৰত কান্দিলে নেওঠনী যঁতৰে

মাৰলত কান্দিলে ভনী

ঘৰৰ পাছফালে কান্দে তাঁতশালে

আইদেউক বিয়া দিব শুনি ॥

অসমীয়া মানুহৰ কাৰণে তাঁতশালখন চিৰ জনমৰ সখী। জীৱনৰ বাস্তৱ দিশৰ কথাও দৰাই কইনাক নতুন জীৱনৰ পাতনিতেই যি ধৰণে সোঁৱৰাই দিয়ে তাৰ ৰূপ বিহু গীতত আছে :

তুমি কৰি যাবা ৰোৱনী, দাৱনী

মই বাই যাম হাল

তুমি বৈ লবা বিহাকৈ, মেখেলা

মই পাতি দিম শাল ॥

এই শাল অসমত কেবা প্ৰকাৰৰো আছে। অসমৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলত কঁকালত ৰচী বান্ধি বোৱা শালৰ প্ৰচলন আছে। ভৈয়াম অঞ্চলত যিখন বাঁহৰ শাল পুৰণি দিনৰ পৰাই চলি আহিছে সেই শালৰ কথাই বৰ্ণাব খুজিছোঁ। সেই তাঁত শালতে বোৱা কটা কৰি নিজৰ লাগতিয়াল কাপোৰ যতনাই লোৱাৰ উপৰিও আনক পিন্ধোৱাটোও অসমীয়া মহিলাই এটা অতি আনন্দৰ কথা বুলি ভাবে। এই তাঁত শালখনৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰি দুৰ্যোগত পৰা একোখন ঘৰ, একোটা

পৰিয়ালে পোহপাল যাব লগা উদাহৰণে অজস্ৰ আছে। বহুত নিঃস্ব পুৰুষ মহিলাই আনৰ শালত আনৰ কাপোৰ বৈ দিও ছপইচা উপাৰ্জন কৰে। গাঁৱৰ প্ৰত্যেক পৰিয়ালতে একোখনকৈ তাঁতশাল থাকেই। তাঁতশালখন নেথাকিলে গৃহস্থীখনেই যেন উকা।

কপাহ নেওটি কৰা পাঁজিৰ পৰা সূতা কাটি কপাহী ফাপোৰ বৈ ধুতী-চাদৰ চোলাৰ কাপোৰ, বিছনা চাদৰ, বিহা মেখেলা চেলং, বৰ কাপোৰ আদি যেনেকৈ বৈ লব পাৰি, তেনেকৈয়ে এড়ি, পাট, মুগাৰ পলুৰ পৰা লেটা হ'লে তাৰপৰা বিধিমতে সূতা উলিয়াই এড়ি, পাট, মুগাৰ কাপোৰো বৰ পাৰি।

এনে হস্তশিল্পৰ কাৰণে অসম যথেষ্ট বিখ্যাত। এতিয়া এইবিলাক ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ হৈও উঠিছে। অসমৰ মহামূল্যবান এড়ি, মুগা, পাট আদি বাছক-বনীয়া কাপোৰে আন্তৰ্জাতিক বজাৰ লাভ কৰিবলৈও সমৰ্থ হৈছে। পলু পুহি সূতা কাটি এনে কাপোৰ বোৱাটো বৰ কষ্টকৰ, বৰ দীঘলীয়া, বৰ ধৈৰ্যৰ কাম যদিও এনে সূতা বৰ দীৰ্ঘস্থায়ী। ইয়াৰ মূল্য কপাহী কাপোৰতকৈ বহুত বেছি। অসমৰ বাহিৰে ভাৰতৰ অন্তৰ্গত ঠাইত এড়ি, মুগাৰ কাপোৰ ক'তো পোৱা নাযায়। এই কাপোৰত অপূৰ্ব সৌন্দৰ্য আৰু গাম্ভীৰ্য নিহিত হৈ থাকে। পুৰুষৰ বাবে আহুল-বহলকৈ বোৱা এড়ি চাদৰখন পুৰুষে গাত ল'লে আৰু এড়ি চোলাটো পিন্ধিলে নিজকে অসমীয়া বুলি গোঁৱৰ কৰিব পাৰে। সেইদৰে মুগাৰ ধুতী-চাদৰ পাগুৰি আৰু মুগাৰ চোলাটো অসমৰ সম্ভ্ৰান্ত মানুহৰ আৰু ৰাজকীয় মৰ্যাদাৰ পোছাক আছিল। জাতীয় উৎসৱ আৰু বিয়া-বাৰুৰ দৰে আনন্দময় উৎসৱত অসমীয়া জীৱৰী-বোৱাৰীয়ে যেতিয়া মুগাৰ মেখেলা চাদৰ যোৰ বা বুটা বছা কাপোৰ যোৰ পিন্ধে গাম্ভীৰ্য আৰু সৌন্দৰ্য ছয়োটাই ফুটি উঠে। সাধাৰণভাৱে অসমীয়া নাৰীয়ে উকা পাটৰ মেখেলাৰ লগত ৰঙা কেঁচ দিয়া, 'গৰিয়লি' বা 'চাবখানা' বিহা আৰু আশী সূতাৰ গুণাৰ ফুল দিয়া চাদৰখনকে পৰিধান কৰে। অতি আধুনিক এতিয়াৰ যুগতো সম্ভ্ৰান্ত অসমীয়া মহিলাসকলে নিজৰ ঐতিহ্যৰ এই সন্মানিত

সাজ পৰিধান কৰি ভাল পায়। অৰ্থনৈতিক সংকট আৰু ব্লাউজ, চেমিজ, পেটিকোট আদিৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত তিনিখনীয়া (মেখেলা, বিহা, চাদৰ) কাপোৰৰ ঠাইত এতিয়া অকল দুখনীয়া (মেখেলা-চাদৰ) কাপোৰৰ ব্যৱহাৰহে চকুত পৰে। জোৰোণ আদিত পিছে তিনিখনীয়া কাপোৰেই দিয়া হয়। বিহা-মেখেলা-চাদৰ এই তিনিখন কাপোৰৰ ব্যৱহাৰে অসমীয়া নাৰীক যথেষ্ট আবুৰ দি আহিছে আৰু এনে ধৰণৰ বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ ব্যৱহাৰ অন্য ঠাইত চকুতো নপৰে।

অসমখন নানা জাতি-উপজাতিৰ সমন্বয়ৰ দেশ। অসমৰ সংস্কৃতিও সেই কাৰণে সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি। অসমৰ প্ৰত্যেক জাতি-উপজাতিয়ে নিজা নিজা শালত বোৱা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ পোছাক নিজে প্ৰস্তুত কৰি পিন্ধি নিজৰ আবৰণেৰে নিজৰে পৰিচয় দি গোঁৱৰ আৰু আনন্দ অনুভৱ কৰে। মিল বা মেচিনত বোৱা কাপোৰ পিন্ধিলে সেই আনন্দ নহয়। সৃষ্টিৰ আনন্দৰ তুলনা নাই।

বহাগৰ বিহু উৎসৱ অসমীয়া মানুহৰ জাতীয় উৎসৱ। এই উৎসৱৰ কাৰণে গামোচা এক অপৰিহাৰ্য্য অংগ। ইয়াৰ কাৰণে ফাগুন চ'ত 'মাহৰেপৰা' অসমীয়া ঘৰবোৰত জুতিয়ে জুতিয়ে গামোচা লগোৱা নিয়ম চলি আহিছে। ঘৰৰ গৃহিনীজনীয়ে এই বিহুতেই ঘৰৰ আপোন জনলৈ, সমন্ধীয় সকললৈ গামোচা নিজে বৈ, বিহুৰ দিনা আগবঢ়াই মৰম বা শ্ৰদ্ধা যাচে। এই গামোচাবোৰত যেন মৰমৰ দীঘ দি চেনেহৰ বাণিহে বয়। মনৰ হেঁপাহেৰে এই গামোচাবোৰত ভমকা ফুলীয়া ফুলো বছা হয়। এই বিহুতেই গোসাঁই ঘৰ, গুৰু ঘৰলৈ গামোচা দিব লাগে। দূৰ দূৰণিত থকা ল'ৰালৈ, জোৱাইলৈ বা সমন্ধীয় আপোন মানুহলৈ যেনে তেনে কাবোৰৰ হাতত হলেও (এতিয়াৰ পাৰ্চে'ল) গামোচাখন চেনেহ-আশীৰ্বাদ-শ্ৰদ্ধাৰ প্ৰতীক হিচাবে পঠোৱাটো প্ৰচলিত হৈ আছে। বছেৰেকৰ বিহুত ঘৰলৈ অহা প্ৰথম হচৰী যোৰাকো তামোল পাণৰ লগতে গামোচা এখনো শৰাইত দি সেৱা জনাই ঘৰখনে বহুৰটোলৈ আশীৰ্বাদ লয়। বহাগৰ গোটেই মাহটোতেই

গামোচা আদান-প্ৰদান হয়। বিহু পাৰ হোৱালৈকে যিবোৰ গামোচা শালৰ পৰা নোলায় সেইবোৰ গামোচাক বিহু-চেৰা গামোচা বোলা হয়। বিহু-চেৰা হোৱাটো লাজৰ কথা। এলাইবাছু, থুপৰী অকাজী মানুহৰহে সময়মতে কাম নহয়। সেয়ে তাঁতৰ শালৰ শিপিনীয়ে বাতিও চাকি জ্বলাই তাঁত বয়, হাতৰ মাকো খবকৈ চলায়। “তাঁতৰ দোৰে পতি চলাই ঘনে পতি, পলকত টোলোঠা ঘূৰে।” প্ৰখ্যাত শিল্পী ৰুদ্ৰ বৰুৱাৰ বনগীতত অসমীয়া শিপিনীৰ কৰ্ম নিপুণতাৰ লগতে ক্ষীপ্ৰতাও প্ৰকাশ পাইছে।

অসমীয়া মানুহৰ গামোচাখন শ্ৰদ্ধা-চেনেহৰ প্ৰতীক কাৰণেই দেশ-বিদেশৰ অতিথি অভাগত আহিলে পকোৱা সূতাৰ, ডাঙৰ ফুলৰ গামোচাখন ডিঙিত দিহে আদৰণি জনায়, সন্মান যাচে। সভাই-সমিতিয়েও সন্মানীয় জনক এনে গামোচা দি আদৰা হয়। বিয়া-বাকতো মাননীয় জনলৈ শ্ৰদ্ধাৰ প্ৰতীকৰূপে গুণাকটা চেলেং বা খনীয়া কাপোৰখনৰ লগতে গামোচাখন দিহে মান ধৰা নিয়ম। এনেবোৰ প্ৰথাই অসমীয়া মানুহৰ উচ্চ সংস্কৃতিৰে পৰিচয় বহন কৰি আহিছে।

অসমীয়া তাঁতশালৰ কাৰণে যিবোৰ ফুলৰ চানেকি আছে সেইবোৰ অসমীয়া লোককলাৰ এক আপুৰুগীয়া সম্পদ। অসমীয়া শিপিনীয়ে নিজস্ব কল্পনাৰে এশ-ডেৰশ, তিনিশ কাঠিৰ ফুল মেখেলা চাদৰত বাছি লয় আৰু বঙীন সূতাৰ লগত গুণা দি মিনা কৰাৰ দৰে মেখেলা-চাদৰতো তুলি লয়। চালি ধৰা ময়ূৰ, উৰণীয়া মইনা বা বিবিধ চৰাই, পখিলা, ভোমোৰা, গছ, লতা আদি অপূৰ্বকৈ এবিধ ৰঙেৰে বা মিলাই মিলাই বিবিধ ৰঙেৰে তোলা হয়। সিংহাসন আৰু গুৰু আসনত পাৰিবৰ বাবে যিবোৰ গামোচা বোৱা হয় তাত বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ চানেকিৰে ফুল তোলা নিয়ম। আগতে ৰাম, হৰি, কৃষ্ণ নাম আখৰেৰে বাছি দিয়া নিয়ম আছিল। এতিয়া গোঁসাঁইৰ গামোচাত ফুল তুলিয়েই ক্ষান্ত নেথাকি মাছ, গছা, বস্তি, শৰাই, ধূপদানি, ধূনাৰানি আদিও বহু হয়। নানা চৰাই-চিৰিকতি গছ বনেৰে অৰণ্য, পাহাৰ, বেলি, কলগছ,

নাৰিকল গছ, বৰগছ আদিও কাপোৰ বা গামোচাত তোলা আজিকালি দেখা গৈছে। ত্ৰিভুজাকৃতি গছ, বেলপতীয়া লতা, গোলাপ লতা, ঢেকীয়া লতা, পাত লতা, লিহিৰি, কাষৰি আঙুৰ লতা পাণকটা, মেকুৰী খুজীয়া, তিনিকোণীয়া চঁপা চাকলি ফুল, কেকমুখীয়া ফুল, লটকন ফুল, আঠপহীয়া ফুল, ছপহীয়া ফুল, চাৰিপহীয়া ফুল, জোন, তৰা, চিৰাফুটকী বুটা, কক্কা, বিবিধ কেছ, হাতী, ঘোঁৰা, বাঘ, সিংহ, গৰু আৰু পক্ষী আদি অনায়াস দক্ষতাৰে অসমীয়া শিপিনীয়ে তাঁতত জিলিকাই তোলে। পাহাৰ-ভৈয়ামৰ জনজাতীয় শালত তোলা বেখা ত্ৰিভুজ আদি ডিজাইন-বোৰো চমকপ্ৰদ। সেয়েহে মহাত্মা গান্ধীয়ে কৈছিল অসমীয়া শিপিনীয়ে তাঁতত সপোন বচিব পাৰে।

নামনি অসমত বিশেষকৈ কামৰূপত, বিশেষ বিশেষ উৎসৱৰ কাৰণে একোখন ‘আনাকাটা’ কাপোৰৰ প্ৰয়োজন হয়। ‘আনাকাটা’ কাপোৰ শালত এবাৰত মাত্ৰ এখনহে লগোৱা হয়। কেবাখনো লগাই (যেনে গামোচা) মাজত কাটি কাটি খন খন আমি যেনেকৈ কৰো তেনেকৈ ইয়াত কৰিব নোৱাৰি। এনে ‘আনাকাটা’ কাপোৰ লগুনদিয়নী, অন্নপ্ৰাশন, চুড়াকৰণ, বিয়া আদিত ব্যৱহাৰ হয়। অন্ন প্ৰাশনত ‘আনাকাটা’ কাপোৰত বহুৱাইহে নামনি অসমত মুখত ভাত দিয়া নিয়ম। চুড়াকৰণত আনাকাটা কাপোৰ দুয়োৰ লাগে। এযোৰ পিন্ধাই গা ধুৱায় আৰু এযোৰ তাৰ পাছত পিন্ধোৱা হয়। তেনেকৈয়ে উপনয়নতো এখন পিন্ধা, এখন গাত দিয়া আৰু এখন মূৰত মৰা তিনিখন কাপোৰ লাগে। বিয়াতো সেইদৰে কন্যাই আনাকাটা শাৰী বা চাদৰ এখন অধিবাসৰ দিনা গাত লোৱাটো নিয়ম। কন্যাৰ মাকেও নিজে আনাকাটা কাপোৰ এখন গাত লৈহে কন্যাক নোৱায়। কন্যা ঘৰৰ পৰা জোৰোণৰ দিনা নোৱানী কাপোৰৰ লগতে আনাকাটা গামোচা এখনো দিব লাগে।

এই ‘আনাকাটা’ কাপোৰ পিন্ধিলে আয়ুস বৃদ্ধি হয় বুলি বিশ্বাস এটা আছে। উজনি অসমত আনাকাটা কাপোৰৰ প্ৰচলন নাই।

অসমীয়া নাৰীয়ে একে বাতিৰ ভিতৰতে কপাহ নেওঠি, পাজি বাটি, তাৰে সূতা কাটি, কবচ কাপোৰ বৈ স্বামীক বগলৈ যাত্ৰা কৰাৰ সময়ত গাত দি পঠোৱা কাহিনী বুৰঞ্জীতো আছে আৰু সেই কাহিনীয়ে অমংগল আঁতৰোৱা বিশ্বাসৰ ইংগিত দিয়াৰ লগতে অসমীয়া নাৰীৰ কাৰ্যদক্ষতাৰ কথাবোৰো প্ৰমাণ কৰে।

আজি কালি নগৰ অঞ্চলত অন্য কৰ্ম ব্যস্ততাৰ কাৰণেই তাঁত বোৱা কাম ঘৰে ঘৰে কমি আহিল। চাকৰিৰ কাৰণে, ব্যৱসায়ৰ কাৰণে নগৰৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধি হৈ অহাত অসমীয়া মানুহৰ আহল-বহল বাৰী ঘৰবোৰো নোহোৱা হ'ল। তাৰ মাজতেই কিছুমান মানুহে ব্যৱসায়িক ভিত্তিতেই কেবাখনো তাঁতশাল লৈ, দৰমহা দিয়া বোৱনী ৰাখি কপাহী, পাট আৰু মুগাৰ বিবিধ শিল্পকৰ্ম কৰা কাপোৰ আৰু উকা থান কাপোৰ বৈ, তাৰেই নিজৰ উপাৰ্জনৰ বাট উলিওৱাৰ বাদেও শিল্পটোও জীয়াই ৰাখিছে। পাট মুগাৰ হস্ত-তাঁত শিল্পৰ অসমৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰ হৈছে শুৱালকুছি। তাৰ পৰাই বিভিন্ন স্থানলৈ কাপোৰ যোগান ধৰা হয়।

আজি কালি উন্নত ধৰণৰ তাঁতশাল ওলাল। এই উন্নত ধৰণৰ টনা শালত অতি সোনকালে কাপোৰ বৈ উলিয়াব পাৰি। তথাপি মাটিত পোতা বাঁহৰ শালখনৰ মানদণ্ড কম নাই।

তাঁত শিকিব খোজা প্ৰথম শিকাকৰে তাঁতখন বাটি কৰাৰ সময়ত উঘা পুতি লোৱা ঠাইৰ ওচৰতে তামোল-পাণৰ লগতে অৰিহণা এটাও দি ধূপ-চাকি জ্বলাই “বিহকৰমী” (বিশ্বকৰ্ম্মণী) দেৱতাক সেৱা জনাই এই শিল্পত পাৰ্গত হবলৈ আশীৰ্ব্বাদ বিচাৰিহে তাঁতত হাত দিয়ে। সেইদৰেই তাঁতত সূতা ছিগিলেও তাঁতশালৰ চাৰিওপিনে বিহকৰমীৰ দোষ লাগিছে যদি দোষ গুচাবলৈ ধূপ-ধূনা ঘূৰাই প্ৰাৰ্থনা কৰা হয়। কাৰোবাৰ মুখ লাগিলেও সূতা ছিগে তেতিয়া তাঁতৰ শালত চূণৰ ফোঁট দিয়া হয়, কোনোবাই মন্ত্ৰেৰে জাৰেও। এইবোৰ কথা পূৰ্বাপৰ চলি আহিছে।

অসমীয়া ছোৱালীয়ে তাঁত বৰ নজনাটো বৰ লাজৰ কথা বুলি সোঁ সিদিনালৈকে ভবা হৈছিল। এতিয়া পঢ়া-শুনাই যেনেকৈ আগ ঠাই লৈছে আগৰ দিনত তাঁত বৰ জনা কথাটোৱেহে আগ ঠাই পাইছিল। ‘ছোৱালীজনীয়ে তাঁত বৰ জানেনে’ বুলি দৰাঘৰেও বিয়াৰ সময়ত প্ৰথমেই সুধি লৈছিল। তাঁতজনা ছোৱালীক ধীৰ-স্থিৰ, ঘৰৰ লখিমী বুলি ভবা হৈছিল। প্ৰকৃততেও তাঁতশালখনে বহুত ধৈৰ্য শিকায় বুলি ভবা হৈছিল। সেই কাৰণে প্ৰত্যেক ছোৱালীক ঘৰৰ কাম-বনৰ লগতে তাঁতত মলুৰা ফুৰোৱা, উঘা ঘূৰোৱা, তাঁতবাটি কৰোতে সূতা অনা-নিয়া কৰা আদিসকৰে পৰা এপদ, এপদকৈ শিকাই নিয়ে। আগৰ দিনত বিয়াৰ যৌতুকত ছোৱালীৰ লগত তাঁতশালখন দিবই লাগিছিল যাতে ছোৱালী-জনীয়ে নিজে এডোখৰ কাপোৰ বৈ কাটি লব পাৰে। তাঁত বৰ নজনা ছোৱালীক অকাজী বা থুপৰী বুলি কোৱা হয় (দহিকটা এদাল মুচৰিৰ নজনা কিনো থুপৰী অ!)।

অসমীয়া শাল এখনত কি কি আহিলা পাতিব আৱশ্যক হয় তাৰ এতিয়া লেখ দিওঁ। সঁজুলি কেইপদ হল : বৰ চেৰেকী, সৰু চেৰেকী, লেটাই, ষোলটামান উঘা, তাঁত বাটি কৰোতে লগা খুঁটি ছটা, চিৰি ছচটা, দীঘল চিৰি ছচটা, ফুলতোলা চিৰি ছচটা, বাছ, দোৰপতি, বাচ ভৰোৱা কুঁচি, শলি কেইডালমান, টোলোঠা, কাণমাৰ ছুডাল, ব শলি চাৰিডাল, চিপশালি চাৰিডাল, নাকীশলি ছুডাল, ব তোলা চুঙা এটা ফলাবাহঁৰ কুৰমুৰা চাৰিটা, দাংমাৰি এডাল। দাং মাৰিক কিছুমান ‘বুকক মাৰি’ও বোলে। তাঁতৰ তলৰ ফালৰ ব লগোৱা দাংমাৰি ছুডাল, গৰকা এঘোৰ, গৰকাৰ খুটি এটা, চালিমাৰী, বান্দৰী তিনিটা, নাচনি তিনিটা, জোখৰ এটা কাঠি (ছহাতে একাঠি বুলি কয়), ফুল বাছিবৰ বাবে চেপেটা ফুলৰ কাঠি এটা, ফুল তুলি থবলৈ মিহি, চেপেটা, দীঘল কাঠি কিছুমান, মাকো ছটা, মলুৰা ফুৰাবৰ বাবে ইকৰাৰ কাঠি কেইডালমান, যঁতৰ এটা, চেপেটা পুতল এটা,

জোখ পুতল এটা, ঘিলাৰ সমান ডাঙৰ আৰু বিন্ধা থকা কাঠৰ চকা ছটা, অলপমান বচী, তাতৰ খুটি এটা আৰু-সক ডাঙৰ চিৰি কেইটামান। ইয়াৰ উপৰিও পুৰণিকলীয়া বাহঁৰ এই শালখনৰ কাৰণে পাঁচহাত এবেকেতমানৰ বাহঁৰ খুটা চাৰিটা, পুলি খুটা ছটা, একাঠি দীঘল ছুডাল খোপ কটা জখলা মাৰিব প্ৰয়োজন।

এইখিনি সঁজুলি যোগাৰ হলে অসমীয়া শালখন তৰিব পাৰি। নামনি অসমত চেৰেকীক চেৰী, টোলোঠাক গাৰি, বাচক বাহ, দোৰ পতিক লাল বুলি কয়। টোলোঠাৰ কাণ মাৰিক খিলা, চিপশলাক ফুলশলা, 'ব' শলিক গুৰি কাঠি বুলি কয়।

কাপোৰ এখন বোৱাৰ প্ৰথম আবস্তি হৈছে সূতা সিজোৱা। কেঁচা সূতা আৰু কেঁচা আঁচু হলে সিজাই লব লাগে। পকোৱা সূতা বা আঁচু সিজাই লব নালাগে। চেৰেকীত ভৰাই উঘাত ললেই হয়। কেঁচা আঁচু হলে সূতা ছুডাল কৰি গোটাই লব লাগে। তেতিয়া শেলটো উজ্জল হয়।

সূতা সিজোৱা প্ৰণালী : প্ৰথমতে সূতাখিনি দুই আঁঠুৰ মূৰত লৈ এনেছা এনেছা কৰি খুলি পাক মাৰি দুভাঁজ কৰি এডাল শকত সূতা বা বচীত সূমুৱাই নেচা কৰি বান্ধি লব লাগে। বন্ধা সূতাখিনি এটা পাত্ৰত ঠাণ্ডা পানীত তিয়াই কিছুসময় থৈ দিব লাগে। তাৰ পাছত এখন কেৰাহীত সূতাখিনিৰ এবেকেতমান ওপৰলৈ পানী দি জুইত উতলাব লাগে। প্ৰত্যেকডাল সূতাৰ মাজবোৰ উতলা পানীৰ বুৰবুৰণিত তিতিছেনে নাই লক্ষ্য ৰাখিব লাগে। এইদৰে আধা-ঘণ্টামান উতলাৰ পাছত জোখ কৰি খুদ চাউল এমুঠি, হাতৰ কাজলিয়ে একাজলি হিচাপে সূতাত দি দিব লাগে। কোনো কোনোৱে আধা সিজোৱা ধান আধাখুন্দা কৰি দিয়ে। উতলি উতলি পানী আৰু মাৰ লাগো লাগো অৱস্থা হলে জুইৰ পৰা নমাই থব লাগে। সূতাখিনি সিজাওঁতে বান্ধি লোৱা বচীডাল দাঙি লুটিয়াই দিলে সমানে সূতা খিনি সিজি যায়। গধূলি সূতাত মাৰ দি পুৱা মাৰতে সূতাখিনি

অলপ খচি লৈ এখন চাফা কাপোৰেৰে মেৰিয়াই লাহে লাহে চেপি জোকাৰ মাৰি এনেচা এনেচা কৰি বৰ চেৰেকীত ভৰাই লেটাইত আগটো ধৰিব পৰাকৈ সূতা ডাল গাঁঠি দি লব লাগে। তাৰ পাছত বাওঁ হাতত কাপোৰ এটুকুৰা লৈ লাহে লাহে আঙুলি ছুটাৰে চেপা মাৰি ধৰি থাকিলে মাৰত থকা খুদ কণবোৰ লাগি ৰব। হাতৰ লাচতে লেটাইৰ গুৰিৰ ফালে সূতাখিনি লোৱা হলে আগৰ আগ আৰু গুৰিৰ আগ দুইটা বান্ধি থলে সূতাৰ আউল নালাগে। লেটাইৰ আগলৈ সূতা গলে চেৰেকীত ভৰাবলৈ অসুবিধা হয়। সেইবাবে একে ঠাইতে সূতাখিনি লব লাগে। এনেছা এনেছা কৰি সূতাখিনি লোৱা হলে দীঘল ছুডাল চিৰিত ফাঁক ফাঁক কৰি কেইনেছামান সূতা ভৰাই দি ব'দত দিব লাগে। মাজে মাজে দুইডাল চিৰিয়ে জপাই মেলি সূতাবোৰ মেলি মেলি দিলে সূতাবোৰ ফৰফৰিয়া হব আৰু জেৰেপা মাৰি ধৰিব নোৱাৰে। সূতা শুকালে ইনেছাৰ ভিতৰত সিনেছা ভৰাই আউল নলগাকৈ খন্দিয়াই থব লাগে। কেঁচা আঁচু হলে এই একে নিয়মেৰে আঁচুত মাৰ দিব লাগে।

এতিয়া সক চেৰেকীত খন্দিয়াই থোৱা সূতা এনেছা এনেছা কৰি উঘাত, হাতৰ লাচতে ঘূৰাই ঘূৰাই ৪ নেছা ৫ নেছা লব পাৰি। কিছুমান সূতাত সূতা কম থাকে। সেইবাবে সমানে চাই লব লাগে। দহটা উঘাত সূতাখিনি উঘাই লৈ ৪ টা উঘাত আঁচুৰ সূতা ছুডলীয়াকৈ লব লাগে। সূতা লোৱাৰ পাছত বাঁচখন জুখি থিক কৰি লব লাগিব। যি নম্বৰৰ সূতা উঘোৱা হয় সেই নম্বৰৰ বাঁচ লাগিব। গামোচা বা চাদৰ যি লগাই তাৰ বহলটো জুখি লৈ বাঁচ খনৰ দুই মূৰে সমানে এৰি মাজতে জোখ দি লৈ কাঠি সূমুৱাই লব। তাঁতখনত কেই বিহা, কেই কাঢ়নি লাগে বাঁচৰ কাঠিতে হিচাপ ওলাব। সেই হিচাপ মতেই তাঁত বাটি কৰিব পাৰিব। দহটাউঘাৰ সূতা এবাৰ নিলে একাঢ়নি হয়। আৰু ২০ কাঢ়নিয়ে এবিহা হয়। এবিহাত ২০০ কাঠি আৰু ৪ বিহাত ৮০০ কাঠি লাগিব। বাঁচখন লেখাৰ পাছত গাঠনিৰ ওপৰত দুইফালে গোবৰ লেপি দিব যাতে কাঠিবোৰ ইফাল

সিফাল হৈ ঢিলা নহয়। তাৰপিছত বাঁচখন ছাঁত শুকাবলৈ দিব লাগে। ব'দত শুকাবলৈ দিলে বাঁচখন বেকা হোৱাৰ ভয় থাকে।

তাঁতখন বাটি কঢ়াৰ আগতে কেইখন কাপোৰত, কেই কাঠি হব মাটিত জুখি লৈ দুইমূৰে দুটা তাঁতৰ খুটা পুতি ল'ব লাগে। দুয়োটা খুটিৰে ভিতৰফালে এবাৰে এৰি চিৰি দুটা পুতিব লাগে। দুইফালে খুটি আৰু চিৰি পুতি লৈ প্ৰথম খুটিৰ ওচৰৰ পৰাই একেলাইনতে উঘা দহটা পুতি লব লাগে। দাঁতিত আঁচু দিলে ৪ টা মান বগা সূতাৰ উঘাৰ পাছত আঁচুৰ সূতা পুতি লব লাগে। আঁচু দিয়া হ'লে তুলি থৈ পাছত শেল দিবৰ হ'লে আকৌ পুতি থব লাগে। দুটা দুটা উঘাৰ সূতা গোটাই আগত গাঠি দি লব লাগে। সূতাখিনিৰ গাঠিতো মিহি কাঠপেক্সিল এডালত সুমুৱাই উঘাৰ পৰা পিছলাই পেক্সিলডালেৰে নি সূতাখিনি ইটো মূৰৰ খুটিত হাতেৰে পাক মাৰি ভৰাই দিব লাগে। খুটি আৰু চিৰিৰ মাজত পাকটো পৰিব লাগে। সূতাত দি লোৱা গাঠি কেইটা যাতে খুটিৰ পাছফালেহে পৰে তালৈ লক্ষ্য ৰাখিব লাগে। পাছৰ খুটিত সূতা থৈ উঘাৰ ওচৰত সোঁ হাতৰ পৰা সোঁ হাতত পাক দি খুটিত ভৰাব। দুইডাল চিৰিৰ মাজত সূতা পাক খাব নেলাগে। দুইফালে চিৰি আৰু খুটিৰ মাজতহে পাক থাকিব লাগে। জোৰ সূতা দাঁতিত ছুডাল কৰি বাছিব লাগে। দাঁতিত সূতা দিয়াৰ পাছত আঁচু দিব লাগে। আগৰবাৰ নিয়াৰ দৰে এইবাৰো দুইডাল সূতা গোটাই গাঠি দি পাছৰ খুটিত থৈ উঘাৰ ওচৰত সোঁহাতে বাছি উঘাৰ ওচৰৰ খুটিত পাক মাৰি থব। এইদৰে চতিয়াকৈ দিলে কিমান লাগে দি লব। পুলি ভাঙি দিলে এবাৰ আঁচু এবাৰ সূতা দিব লাগিব। শেল দিয়াৰ পাছত আঁচুৰ উঘা উঠাই থব। আকৌ সূতাৰ কেই বিহাকৈ কাঢ়নি বাঁচত ধৰে সেই হিচাপমতে সূতা অনা নিয়া কৰি বাটি কাঢ়িব লাগে। সূতাখিনি খুটিত থওতে আৰু বাছোতে সমান কৰি লব লাগে। যাতে মাজত সূতা চুচৰি লেবাই নাযায়। সূতাৰ বাটি

কঢ়া হলে আকৌ আঁচুৰ উঘা পুতি লৈ আগৰ সমানে শেল দি পাছৰ খুটিৰ ওচৰত ছিঙি গাঠি দি থব লাগে। আকৌ জোৰৰ সূতা খুটিৰ ওৰিত ছিঙি গাঠি দি সূতাৰ উঘা তুলি থব। উঘাৰ ওচৰৰ খুটিত বাওঁহাতেৰে সূতাখিনি ধৰি লৈ সোঁহাতেৰে কাঢ়নিখিনি লেখি ললে কেই বিহা হ'ল ওলাই পৰিব। আঁচুখিনিও দুইফালৰ মিলাই কেই কাঢ়নি হ'ল ধৰিব পাৰিব। এইদৰে তাঁত বাটি কঢ়াৰ পাছত উঘা কেইটা তুলি লৈ জোখৰ কাঠিৰে জোখ দিব লাগিব। জোখৰ কাঠি ২ হাত দীঘল থাকে। তাক একাঠি বুলি কয়। গামোচাবোৰ সাধাৰণতে ডেৰকাঠি আৰু দুকাঠিৰ দীঘল কৰে। তাঁতখন বাটি কঢ়াৰ পাছত জোখৰ কাঠিটো লৈ কেইকাঠিৰ কেইখন কাপোৰ হব কাঠিটোৰে জুখি জুখি কাপোৰখনৰ মূৰে মূৰে চিয়াহীৰে চিন দি গলে কেইখন কাপোৰ হব জানিব পাৰিব।

তাৰ পাছত বাঁচখনত বাঁচ ভৰোৱা কাম আৰম্ভ কৰা হয়। বাঁচখনত বাঁচ ভৰাবলৈ বাঁচখন, বাঁচ ভৰোৱাটো, টোলোঠা এটা, টোলোঠাৰ খোলনীত সোমোৱা এটা শলি, এডাল ডাং মাৰি যাক বুকক মাৰি বুলিও কোৱা হয়। এটা এক ইঞ্চি বহলৰ দীঘল চিৰি, কুচি এটা, খুটিৰ কাৰণে কুৰখুৰা দুটা আদি বস্তুৰ আৱশ্যক হয়।

প্ৰথমতে বাটি কঢ়া যিটো ফালৰপৰা আৰম্ভ কৰা হৈছিল সেইফালৰ উঘাৰ ওচৰৰ খুটি আৰু চিৰি লাহেকৈ উঠাই লৈ আৰম্ভণীৰ ফালটো সোঁহাতৰ ফালে পঠালিকৈ লৈ খুটিৰ মোৰে ডাং মাৰিডাল ভৰাই খুটিটো খুলি ল'ব। তাৰ পাছতে চিৰিটোৰ মোৰে দীঘল চিৰিচটা ভৰাই সৰুটো লাহেকৈ উলিয়াই থব লাগে। ডাং মাৰিডালৰ দুই মূৰে কুৰখুৰা দুটি পুতি তাঁতখন টান হোৱাকৈ লৈ সূতাবোৰ এডাল এডাল কৰি ডাং মাৰিডালত মেলি থব লাগে। বাঁচখনৰ গোঠনীটো বাহিৰফালে দিব লাগে। ভিতৰফালে হ'লে 'ব'ৰ লগত জোটাপুটি লাগে। তেতিয়া শয়ে-বায়ৈ একেঠাই হয়। ডাং মাৰিডালৰ ওচৰতে বাঁচখন আৰু শলিটো লৈ সোঁহাতেৰে এডাল

এডালকৈ সূতা বাঁচভৰোৱাৰে আনি বাঁচৰ প্ৰত্যেক কাঠিতে ক্ৰমান্বয়ে ভৰাই আনি শলিত সোমোৱাই বাওঁফাললৈ নি থাকিব। বাঁচ ভৰাওতে সূতা যাতে কেৰেপা খাই নাযায় তালৈ লক্ষ্য ৰাখিব লাগে। ডাং মাৰিৰ গোটেই সূতাখিনি বাঁচত ভৰাই শলিত সোমোৱাৰ পাছত শলিটো দুই হাতে ধৰি বাঁচখন লাহেকৈ আগলৈ ঠেলি ডাং মাৰিৰ মোৰে এটা চিৰি ভৰাই ডাং মাৰিডাল উলিয়াই আনিব লাগে। শলিটোত সূতাখিনি সমানে ঠিক কৰি লৈ দুহাতেৰে ধৰি চিৰিকেইটা আৰু বাঁচখন অলপ আগলৈ নি টোলোঠাটোত দুইফালে সমানে জুখি লৈ মাজতে শলিটো খোলনীত ভৰাই এখেৰ দি ল'ব লাগে। টোলোঠাত মেৰিয়াই অকণমান আগবঢ়াই কুৰমুৰা দুটা পুতি লৈ টোলোঠাটোৰ কানত কান মাৰি দি টান কৰি ল'ব লাগে। টোলোঠাত মেৰ দিয়াৰ পাছত এটা দৰকাৰী কথা হ'ল মোৰ পাৰ কৰা। বাঁচ যি ফালে ভৰোৱা হ'ল তাত চিৰিৰ মোৰে এটা দীঘল চিৰি আৰু খুটিৰ মোৰে এটা চিৰি ভৰোৱা হৈছিল। এতিয়া সেই চিৰি দুটা বাঁচৰ ভিতৰ ফালে আনিব লাগে। বাঁচৰ বাহিৰৰ খুটিৰ মোৰে ভৰোৱা চিৰিটো ফুলাই বাঁচৰ ভিতৰ ফালে এটা চিৰি ভৰাব লাগে। চিৰি ভৰোৱা হ'লে আগৰ চিৰিটো উলিয়াই আৰু ইটো চিৰি ফুলাই দি বাঁচৰ ভিতৰ ফালে সেইটোৰ মোৰে আৰু এটা চিৰি ভৰাই দিব। চিৰিৰ মূৰৰ চিৰিটো খুলি পেলাব নেলাগে, সেইটো বাঁচখন চলাওতে আগে আগে বাট কাটি গৈ থাকি খুটিৰ ওৰি পাবগৈ। সেইটোক বাটকটা চিৰি কয়, চিৰি পাৰ কৰাকে মোৰ পাৰ কৰা কয়।

মোৰ পাৰ কৰাৰ পাছত কুঁচিতাবেৰে আলফুলকৈ সূতাখিনি চুচি চুচি বাঁচখন বাঁচৰ পাছত থকা চিৰি দুটাও পাছে পাছে নি সিমূৰৰ খুটিৰ ওচৰ পাবগৈ। তেতিয়া আগতে দি থোৱা টোলোঠাটোৰ কানমাৰিডাল খুলি লৈ টোলোঠাটোত কানমাৰিডাল পকাই পকাই দিলে সূতাবোৰ টোলোঠাটোত মেৰ খাই যাব। ইমূৰৰ খুটি আৰু চিৰিটো লাহেকৈ উঠাই লৈ খুটিৰ মূৰে দীঘল ডাং মাৰিডাল ভৰাই

খুটিটো উলিয়াই লৈ ডাংমাৰিত সূতাখিনি এডাল এডাল কৰি মেলি ডাংমাৰিডাল দুই হাত পথালিকৈ ধৰি সূতা টোলোঠাটোত পকাব পৰাকৈ টানি ওচৰলৈ আনি থাকিব। ডাংমাৰিৰ ওচৰলৈকে যেতিয়া সূতা মেৰাই লোৱা হ'ব তেতিয়া বাট কটা চিৰি ইটো চিৰিৰে একে হ'ব। এতিয়া এটা চিৰি খুলি পেলাব লাগে।

বাঁচখন চলাই উঠি টোলোঠাত মেৰিওৱাৰ পাছত 'ব' তুলিব লাগে। তাঁতখনৰ একালে টোলোঠাত সূতা মেৰিওৱা আছে আৰু আনফালে ডাংমাৰিত সূতা আছে, এতিয়া ডাংমাৰিৰ দুইমূৰে কুৰমুৰা দুচটা পুতি লৈ টোলোঠাৰ ফালেও দুচটা কুৰমুৰা পুতি সমানে চিধা কৰি পোনাই লৈ টোলোঠাৰ কানত কানমাৰিডাল দি টান কৰি ল'ব। ডাংমাৰিডালত সূতাখিনি সমানে মেলি এডাল এডাল কৰি পোনাই ল'ব লাগে। তাৰ পাছত 'ব' তোলা কাম আৰম্ভ কৰিব পাৰি। 'ব' সূতাৰ নেছা বা টাকুৰী কিনি আনি লেতাই লৈ সৰু চেৰেকীত ভৰাই এনেছা এনেছা কৰি প্ৰত্যেক বাটিত ভৰাই ল'ব লাগে। তাঁতত চাৰিবাটি 'ব' তুলিব লাগে। চাৰিবাটি ব'ত চাৰিমেছা সূতা বা ৪টা টাকুৰি লাগে। সেইদৰে ৪টা 'ব' শলি, ৪টা চিপশলি, নাকি শলি ২টা, ব তোলা চুঙা এটা ১½ বেগেত মান হ'ব লাগে। চিপশলিকেইটা ব-শলিতকৈ মিহি হয়। ব-শলিটো অলপ শকত হ'ব লাগে।

বাঁচৰ পাছত এডাল সূতা তল এডাল সূতা ওপৰ কৰি যি দুটা যোৰ চিৰি আছে সেই চিৰিযোৰ প্ৰথমতে চিৰিটো ফুলাই শলিটো সূমুৰাই বাওঁফালে বৰ চেৰেকাত পুতি ল'ব লাগে। শলিৰ আগত গাঠি দি সূতাডাল শলিৰ সৈতে সোঁহাতে উলিয়াই লৈ গাঠিতো ঢিলা কৰি শলিতাত দিব লাগে, যাতে ব তোলাতো গাঠিতো পাছলৈ নি থাকিব পাৰি। এই শলিটোক চিপশলি কয়। ব-চুঙাটো বাঁচৰ ভিতৰত ধৰি চিৰি ফুলাই সোঁহাতেৰপৰা ব তুলিব লাগে। প্ৰথম বাটি ব ডাংমাৰিৰ ফালে বহিব লাগে। ব-চুঙাৰ

ভিতৰত চিপশলিতকৈ অলপ শকত ব-শলিটো ভৰাই ল'ব লাগে। চুঙাৰ ব খিনি শলিত খহাই যাব। চিৰিটো ফুলাই বাওঁহাতে ব-সূতাডাল ধৰিলে চিৰিৰ মূৰে এডাল সূতাত এডাল ব স্পষ্ট হৈ পৰে। সূতাডাল মাজত বাখি বডালে চুঙাটোত এপাক এপাক দি চিপশলিটো এপাক দিব লাগে। এইদৰে ক্ৰমান্বয়ে ব এডাল এডাল কৰি তুলি চুঙাটো ভৰিলে চুঙাৰপৰা লাহে লাহে খহাই ব-শলিত থৈ যাব আৰু ওপৰৰ চিপশলিত থকা বখিনিও পাছলৈ নি শলাটো আগবঢ়াই নি থাকিব। শলিত দিয়া গাঠিটো যাতে ব'ৰ ভিতৰত সোমাই নাযায় সেই বাবে আগতেই পাছলৈ নি থব লাগে। এইদৰে ব বাটি তোলা হ'লে চেৰেকীত থকা ব সূতাখিনি দুইটা শলিৰ আগত গোটাই মেৰাই ল'ব লাগে। তেতিয়া ববোৰ খুলি যোৱাৰ ভয় নাথাকে। প্ৰথম বাটি ব তোলা হ'লে টোলোঠাৰ ফালে থৈ টোলোঠাৰ ফালৰ চিৰিৰ মোৰে চিৰিটো ফুলাই চিৰি এডাল ভৰাই দিব লাগে। তেতিয়া দেখিবলৈ পাব আগৰ বাটিত নুঠা সূতা-বোৰত এইবাৰ ব উঠিব লাগিব। এই চিৰি পাৰ কৰাকে ব তোলোতে মোৰ পাৰ কৰা কয়। এতিয়া এই চিৰিৰ মোৰে থালিত ব ভৰাই আগৰ দৰে আনি বাওঁহাতে ব-ব চেৰেকীটো পুতি লৈ সোঁফালৰপৰা ব তুলিব লাগে আগৰ নিয়মৰ দৰেই। এইবাৰ ব তোলোতে টোলোঠাৰ ফালে বহিব লাগিব।

দুই বাতি ব ওপৰ ফালে হ'লে তাঁতখন লাহেকৈ দাঙি লুটিয়াই ল'ব লাগে। ওপৰৰ দুবাটি ব তোলোতে যি মোৰ পাৰ কৰা হৈছিল, তাত যিটো চিৰি ভৰোৱা হৈছিল সেই চিৰিটো ফুলাই দিলে ব খিনি স্পষ্ট হৈ পৰিব। তেতিয়া দুবাটি ব'ৰ মাজেদি দুটা নাকি শলি ভৰাই লৈ চাব লাগে। শলিকেইটা অনা-নিয়া কৰি চালে কৰবাত ব থাকি গৈছে নেকি দেখিবলৈ পাব। যদি কৰবাত বয় আকৌ সূমুৱাই ল'ব লাগে। ব সূতা সৰু চেৰেকীত ভৰাই বাওঁ ফালে লৈ শলিৰ আগত গাঠি দি উলিয়াই সোঁহাতৰ

পৰা ব তুলি যাব লাগে। ব চুঙাৰ ভিতৰত ব শালি ভৰাই ওপৰত চিপ শলি দি চুঙাত এপাক শলিত এপাক দিব লাগে। আগৰ দৰে ব খহাই চুঙা আৰু শলিতো আগলৈ নি ব তোলা হলে চেৰেকীত থকা সূতা মেৰিয়াই দুইটা শলিত থব লাগে। এই নিয়মেৰে দুই বাটি ব তোলা হলে মাজৰ চিৰি খুলি দিব লাগে।

এতিয়া মন কৰিব লাগিব তাঁতখনৰ তলৰ ফালে তলৰ ব আৰু ওপৰত ওপৰৰ বয়ে জালি দিয়াত কেৰেপা খাইছেনে নাই। যদি কেৰেপা খাইছে ঠিকেই থাকিব। ব তোলা হোৱাৰ পাছত তাঁতখন শালত আঁচিব পাৰি।

৪ টা ৫ হাত এনেগেতৰ বাঁহৰ ফুটা খুটাৰ ওপৰ ফালে জখলামাৰী সোমাব পৰাকৈ খোপ কটা হব লাগে। দুটা পুলি খুটা বহাৰ ফালে টোলোঠা থোৱা। দুডাল ১ কাঠি দীঘল জখলামাৰী বাঁহৰ বা কাঠৰ খোপকটা হব লাগে। ১ ডাল চালিমাৰি, ৩ টা কাঠৰ বান্দৰী, বান্দৰী কেইটাৰ মূৰত বিদ্ধা থকা, চালিমাৰিত ভৰাই ল'ব লাগে। ৩ টা বাঁহৰ নাচনী, বান্দৰীৰ লগত নাচনী লগোৱা থাকে। নাচনীৰ দুই মূৰত খোপ কটা, তাত দুই মূৰে বচী লগাই ব শলাত বান্ধি লয়, বাঁচখন ভৰাবৰ বাবে কাঠৰ খোলনী থকা দুচটা দোৰপতি, দোৰপতি বিদ্ধাত দিয়া দুডাল শলখা মাৰি। ৬ টা ফুটা থকা কাঠৰ চকা দোৰপতিত লগাবৰ বাবে। তলৰ বত বচী লগাই বান্ধি 'ব'ৰ বাবে দুবাতি 'ব'ৰ দুডাল দাংমাৰি, দাংমাৰি বচী লগাই গৰকাত বান্ধে। গৰকা মাৰি দুডাল। গৰকা মাৰি দুডাল একেলগে ধৰি বাখিবৰ বাবে গৰকাৰ খুটি এটা। গৰকাৰ খুটিত গৰকা কেইডাল তল ওপৰ কৰিব পৰাকৈ পুতি ল'ব লাগে। মছৰা ফুৰাবৰ বাবে যঁতৰ এটা, কেইটান মছৰা কাঠি, মাকো দুটা, বাঁহৰ চেপেটা পুতল ১ টা, বহল কাপোৰ হলে জোৰ পুতল ১ টা লাগে। টোলোঠাৰ কানত দিবৰ বাবে দুডাল কানমাৰী। টোলোঠা কাপোৰ মেৰাবলৈ এটা আৰু বচী অলপমান। এইখিনি যোগাৰ হলেই তাঁতখন শালত আঁৰিব পাৰি।

পুলি খুটা ছুটাৰ ওপৰত কাপোৰ মেৰিয়াবৰ বাবে টোলোঠা এটা তুলি লব। ইটো ফালে বাঁহৰ ছুটা খুটাত জৰি বান্ধি ওলোমাই সূতাৰ টোলোঠাটো আৰি লব, দুইফালৰ টোলোঠা ছুটা সমান হব লাগে। সূতা থকা দাংমাৰী ডালত শকত শলী এটা ভৰাই দাংমাৰিডাল লাহেকৈ খুলি থব। চিৰিৰ মোৰেও শলি এটা ভৰাই চিৰিটো খুলি থব লাগে। শলি ছুটা সমানে চপাই লৈ মাজতে এডাল বচী লগাব আৰু দুই মূৰে অলপ সূতা এবি সমানে ছুডাল বচী বান্ধি টোলোঠাত বান্ধি লব। ছয়োটা টোলোঠাত ঢিলাকৈ কানমাৰি দি বাকীখিনি ঠিক কৰি লব। বাঁচখনত দোৰপাত ছুটা তলে ওপৰে দি দুইটা ফুটাত শলখা ছুডাল লগাই লব। বশলী আৰু চিপশলী একেলগে গোটাই মাজতে আৰু দুই দাঁতিত সূতা সমানে বাখি দুইফালে বচি বান্ধি লব। তিনিডাল বচি লগোৱা হলে নাচনী তিনিটাৰ সন্মুখৰ ফালে মূৰত বান্ধি দিব। ইবাট ব তো সমান তিনিডাল বচী লগাই নাচনীৰ পাছফালে মূৰত বান্ধি দিব, তেতিয়া জালৰ মোৰৰ লগে লগে নাচনীৰ মূৰ ছুটাও উঠা নমা কৰিব। তলৰ দুবাটি বতো সমানে চিপশলী বশলীত তিনিডাল তিনিডাল বচি লগাই তলৰ দাংমাৰিত লগাব। দাংমাৰিত ছুডাল বচি লগাই গৰকাত বান্ধি দিব। মাটিৰ পৰা গৰকাডাল অলপ ওপৰত থাকিব লাগে। তাঁতখনৰ ঠিক মাজত বহি দুই ভৰিৰে গৰকা মাৰিব পৰা হব লাগে। গৰকাৰ মূৰত গৰকাৰ খুটি থাকে। সেই খুটিটোৰে ছয়োডাল গৰকাক একেলগে কৰি থয়। গৰকাৰ খুটিটো মাটিত পোতোতে অলপ ওখ কৰি থব লাগে। গৰকা ছুডাল মাৰিলে খুটিৰ এবাৰ ওপৰ এবাৰ তল কৰিব পাৰি। তাৰ পাছত বাঘমোৰ বাঁচখনত লগাব লাগে। প্ৰথমে চলি মাৰীডালৰ দুই মূৰত ছুডাল বচী লগাই তিনিটা তিনিটা কাঠৰ ফুটা থকা চকৰি লগাব লাগে। সেই চকৰিৰ মাজেৰে বচী সবকাই এনেকৈ নিব লাগে যাতে ওপৰলৈ টানিলে বচীডাল তলৰ চকৰিটোৰ বচীডালো টান খায় আৰু তেতিয়া তাঁতখনৰ দোৰপতিত বাঁচখন

জোখমতে বাখিব পৰাকৈ বচী বন্ধা হয়। বাছখন তেতিয়া আলাসতে মাজতে থাকিব আৰু অহা যোৱা কৰোঁতে বাচখনৰ অসুবিধা নহয়। বাচখন ওপৰলৈ উঠিলে বা তললৈ গ'লে বাঘমোৰৰ বচীৰ সহায়ত সমান কৰি লোৱা হয়। তাঁতখন শালত আৰি ঠিক-ঠাক কৰি কৰবাত সূতা ডিগিলে জোৰাই ল'ব লাগে। সূতা জোৰাওঁতে গাঁঠি দিব নালাগে। গাক দিলে বাচত লাগি ধৰে। ছিগা সূতা এডাল দীঘল, এডাল চুটি কৰি আঙুলিৰে মোচৰা মাৰি দীঘল সূতা ডালেৰে পকাই দিব লাগে। তেতিয়া লিপিট খাই ধৰে, আৰু বাচত অনায়াসে সূতাডাল সবকি যায়। সকলো থিক কৰি লৈ টোলোঠাৰ কাণত কাণমাৰী দি তাঁতখন বব পৰাকৈ টানি ল'ব। ইটো টোলোঠাতো কানমাৰি দি ল'ব।

যঁতৰত মছৰা ফুৰাবৰ বাবে প্ৰথমে উষা পুতি লৈ বঙীন আঁচুৰ মছৰা, সূতাৰ মছৰা ফুৰাই, মছৰা খাঙত ভৰাই চালিমাৰীত আঁৰি ল'ব। ফুলৰ বা শেলৰ আঁচু ছুদলীয়া হ'ব লাগে। ছুটা মাকোত মছৰা ভৰাই ল'ব। গামোছা হ'লে চটিয়া পুতলটো, চাদৰ হ'লে জোৰ পুতলটো লাগিব। ছুআঙুল বোৱাৰ পাছত পুতলৰ দৰকাৰ হয়।

বিহুৰমীক সেৱা জনাই প্ৰথমে বগাসূতাৰ মাকো মাৰিব লাগে। ভৰিৰে গৰকা ধৰিব। এবাৰ এটা গৰকা ধৰি মাকো মাৰি বাচখনৰ মাজত ধৰি টানকৈ তাৰটো মাৰিব লাগে। আকৌ ইটো গৰকা ধৰি ইটো জালৰ মোৰে মাকো মাৰিব আৰু লগে লগে বাচখনেৰে তাৰ মাৰিব। এইদৰে ছুআঙুলমান বোৱা হ'লে পুতল লগাই ল'ব লাগে। বাচখন মৰা ঠিক নহ'লে সেৰেঙা হয়। দুইহাতে সমানে ধৰি নেৰাখিলে এফালে বেচি হ'ব, এফালে কম হৈ অশুৱনী হ'ব। বাচখন মাৰোঁতে সেয়ে সমান হৈছেনে নাই চাই ল'ব। পুতল ডালে কাপোৰখন টানি ৰাখে। ছুআঙুলৰ মূৰে মূৰে পুতলডাল সলাই গ'লে কাষ কেইটা ডাল হয় নহ'লে কোঁচ খাই যায়। আগদিয়াৰ পাছত আঁচু এবাৰ দি আকৌ সূতাৰ মাকো মাৰি তাৰ পাছত

কাপোৰৰ আগত আঁচু মাৰিব লাগে। চটিয়াকৈ দিলে একেলগে আঁচু মাৰিব লাগে। পুলি ভঙা হ'লে ইচ্ছানুযায়ী জোখ দিব পাৰি। আঁচু দিওঁতে ইটো মাকোত বঙীন সূতাৰ মছৰা লগাই ল'ব লাগে। তেতিয়া তাঁতখন বোৱা একোহালী হ'ব, টোলোঠাৰ কাণমাৰি ছুডাল খুলি লৈ চালিমাৰিডাল জখলাৰ খোপনিৰ আগলৈ আনি ল'ব, গৰকাৰ বচীও আগবঢ়াই আনিব। টোলোঠাৰ বচী আৰু শলীৰ বচী খুলি লৈ টোলোঠাৰ খোলনীত সোমোৱা শলি এটা কাপোৰৰ আগৰ দহিত সূমুৱাই লৈ টোলোঠাত কাপোৰখন সমানে মেৰিয়াই যাব। কাপোৰ মেৰিয়াই লোৱাৰ আগতে টোলোঠাৰ দুই মূৰে সমানে জুখি লৈ ঠিক মাজতে কাপোৰ মেৰাব লাগে। তাৰ পাছত কাণমাৰিৰে দুয়োটা টোলোঠা ব'ৰ জোখেৰে টান কৰি ল'ব। পুতলডাল দুআঙুলৰ মূৰে মূৰে সলাই লগাব। তাঁতখন বৈ যাওঁতে কাপোৰ বাচৰ গুৰি পালে ওপৰৰ চালিমাৰি পাছলৈ নিব লাগে, ব বাতিও আঙুলিৰে মাজতে ধৰি লাহে লাহে পাছলৈ নি থাকিব। প্ৰথমতে পিছৰ বাতি ব নি পাছত আগৰ বাতি নিব আৰু গৰকাৰ বচিও নি থাকিব লাগে। তেতিয়া সমানে জাল দিব। গামোছা হ'লে ডেৰ বা দুই কাঠি, মেখেলা হ'লে আঢ়ৈ কাঠি আৰু চাদৰ হ'লে তিনি কাঠি লাগে। কাপোৰখন বগুতে ইটো মূৰ যেতিয়া পাবগৈ তেতিয়া আঁচু দিব বিচাৰিলে আঁচু দিব আৰু ফুল দিব বিচাৰিলে ফুল বাচিব লাগিব। এখনৰ আগত ফুল বাচিলে কাঠিবোৰ থৈ গ'লে ইখনৰ মূৰতো ফুলটো লুটিয়াই দিব পাৰি। তেতিয়া এখনত বাচিব নালাগে। চাদৰ হ'লে দুই মূৰে ফুল লাগে। ফুলৰ বা আঁচুৰ পাছত বগা সূতাৰে আগটোত মাৰি দুআঙুলমান হ'লে আকৌ আঁচু এবোৱনী বা দুবোৱনী মাৰি বগা সূতা বলে দেখিবলৈ গুৱনি হয়। দুখন কাপোৰৰ মাজত কটা চিনত অলপ কাপোৰ কাটিবৰ বাবে এৰি ইখন আকৌ আৰম্ভ কৰিব লাগে।

ফুল বাচিবৰ বাবে ফুল বচা কাঠিটো মিহি, চেপেটা, আগটো

অলপ জোঙা হ'লে সূতাবোৰ বাচিবলৈ ভাল হয়। কেই কাঠি ফুল বাচিব চানেকি চাই ঠিক কৰি লৈ শলিকেইটা গোটাই ল'ব। ফুলতোলা চিৰি দু চটাও লাগিব। গুণা সূতা দি ফুল বাচি মছৰা ফুৰাই মাকোত ভৰাই ল'ব। চানেকিখনত চাই লৈ কাপোৰৰ ওচৰৰ সূতাত ঘৰ লেখিব লাগিব। এটা বাচৰ কাঠিত যি ছুডাল সূতা আছে সেই ছুডাল এঘৰ হয়। তেনেকৈ হিচাব কৰি ফুলৰ চানেকী চাই ফুল তুলিব লাগে। শেলদিয়া ঠাইত তিনিকোণীয়া বা সমানে দীঘল দীঘল কৰিও দিব পাৰি। শেল পাৰ হোৱাৰ পাছত বাছিব লাগে। ইটো মূৰেও শেলত এফালে যেনেকৈ দিছিল তেনেকৈ দিব। প্ৰথম কাঠিটো বচা হ'লে দ্বিতীয় ফুলৰ কাঠিটো বাচিবলৈ সহজ হয়। এতিয়া প্ৰথম কাঠিটো বচা হ'লে ফুলাই লৈ চিৰি এটা ভৰাই বচা কাঠিটো উলিয়াই ল'ব। ছিৰিটো বাছৰ ওচৰত ফুলাই ধৰিলে ব'ৰ পাছত চিৰিৰ মোৰে সূতাবোৰ উঠি যাব। তেতিয়া ইটো ছিৰি ব'ৰ পাছত উঠি থকা ফুলৰ কাঠিৰ সূতাত সূমুৱাই দিব। বাচৰ ওচৰৰটো খুলি পেলাব। আকৌ ব'ৰ ওচৰৰটো ফুলাই বঙীন আঁচুৰ মাকো মাৰিব। বাচখন ভালকৈ টানি তাঁত মাৰিব জালৰ মোৰে বগাসূতা এবাৰ মাৰি বাচখনেৰে তাঁত মাৰি লৈ আকৌ ইটো কাঠি ফুল বাচিব লাগে। ব'ৰ ওচৰত থকা ফুলৰ চিৰিটোৰ লগে লগে ফুলতোলাৰ বাবে থোৱা কাঠি এটা ভৰাই বাটকটা চিৰিটোৰ ওচৰত থব। ফুলতোলা চিৰিটো উলিয়াই আনিব। দ্বিতীয় কাঠিটোও আগৰ দৰে বাচৰ ওচৰত চিৰিটো ভৰাই লৈ ফুলাই ব'ৰ পাছলৈ এটা চিৰি ভৰাই ফুলাই লৈ তাঁত মাৰিব। আকৌ সেই চিৰিৰ মোৰে কাঠি এটা সূমুৱাই চিৰিটো উলিয়াই থব। আগৰ দৰে আকৌ এবাৰ জালৰ মোৰে বগা সূতা মাৰি আকৌ ফুলবচা কাঠিৰে ফুল বাছিব। একে নিয়মেৰে ফুলটো তোলা হ'লে আগ দি দুখনৰ মাজত কটাৰ চিনত অলপ সূতা এৰি ইখনত আকৌ জিভামোৰৰ সূতা বৈ লৈ ফুল তোলাৰ ঠাইত ব'ৰ ওচৰত ফুলৰ কাঠিটো ফুলাই তাৰ ঠাইত

চিৰি ভৰাই, কাঠিটো উলিয়াই থৈ ফুলোৱা চিৰিৰ মোৰে আঁচুত মাকো মাৰি জালৰ মোৰে সূতাৰ মাকো মাৰিব লাগে। বাচেৰে তৰিয়াই লৈ জালৰ মোৰে সূতাৰ মাকো এবাৰ মাৰিব লাগে। আগৰ চিৰিটো খুলি দ্বিতীয় কাঠিটো চলাই লৈ চিৰি ভৰাই কাঠিটো খুলি থব। তেনেকৈ তুলি নি থাকিলে ফুলটো উঠি যাব তেতিয়া এবাৰ বচা কাঠিতে দুখনৰ আগৰ ফুল উঠি যায়। (চাদৰৰ দুই আগত দিবৰ বাবেও তেনেকৈ কাঠিবোৰ বাট কটা চিৰিৰ লগে লগে নি থাকি ইটো আগত দিব পাৰি) ফুলটোৰ দুইফালে শেল দি ল'ব পাৰি। ডাঙৰ কৰিব খুজিলে দুডাল শেলৰ মাজত তিনি-কোণীয়া বা পাতকটা, লটকন ফুলৰ সৰু ফুল এটা ফুলটোৰ দুইফালে দিলে ফুলটো আকৰ বহল হয়। ফুলৰ প্ৰত্যেকবাৰ আঁচু মৰাৰ পাছত জালৰ মোৰে এবাৰ মাকো মাৰিব লাগে। সেইদৰে গোঁসাই গামোছাত শৰাই, চাকিগছা, ফুল, বাম-কৃষ্ণ নাম আদি লেখিবৰ বাবে আগতে চানেকিত তুলি লৈ তাঁতত বাচিব লাগে।

মেখেলা চাদৰৰ পাৰী লগালে বঙীন সূতাৰ খেৱনী মাৰি বেশমী সূতাৰ বা গুণাৰ ফুল বাচিলে ফুলটো উজ্জল হৈ উঠে। পাৰী বচা মেখেলাত আকৰ আগত ফুল থকা চাদৰত বুটা বাচিবলৈ মাজে মাজে সমান সূতা এৰি বাচি ল'ব লাগে। আগৰ দৰে ফুলৰ কাঠিৰে ভৰোৱা অসুবিধা হ'লে হাতেৰে ধৰি আঙুলিৰে দুই তিনি বঙৰ সূতাৰে বুলাই যাব লাগে। বিহাৰ আগত বঙা আঁচু মাৰি মাজে মাজে আঙুলিৰে বুলাই চৰাইৰ নখৰ দৰে দীঘল আকৰ বেকাকৈ সৰু সৰু কৰি দুই তিনি বঙৰ আঁচুৰে বুলাই লয়। হাতৰ আঙুলিৰে সূতাৰ মাজত বঙীন সূতা আলসুৱালৈ ধুনীয়াকৈ দি লয়। আজিকালি মাচবাইজৰ বঙীন পকোৱা সূতা ওলাইছে। তাতো বেশমী সূতা বৈ নানা ধৰণৰ ফুল তুলি ল'ব পাৰি।

আশী সূতাৰে বোৱা দুই আগে গুণাৰ ফুল দিয়া চাদৰখন মানী চাদৰ। সেই চাদৰখনেৰে ডাঙৰক মানধৰা, গোঁসাই গুৰু আহিলে

চাদৰৰ লগতে গামোছা দি সেৱা জনাই মান ধৰা হয়। সেইদৰে খনীয়া চেলেঙখন আনন্দ উৎসৱত লাগে। জাতীয় উৎসৱ বিহুত বুঢ়াসকলে ডিঙিত খনীয়া কাপোৰখন লৈ ওলায়। বিয়াতো দৰাই পাটৰ নাইবা আশীসূতাৰ খনীয়া কাপোৰখন গাত লয়। বিহু মাৰোঁতেও ডিঙিত মেৰিয়াই লয়। বিহুৰ গীতত আছে, “সৰু সূতাৰ চেলেঙখনি / বৈ দিয়া সৰু ভনী / বিহু মাৰিবলৈ যাওঁহে গোবিন্দাই বাম”। ককায়েকে ভনীয়েকক বিহুৰ সময়ত তাঁত বৰৰ বাবে সোঁৱৰাই দিয়ে। তাঁত বওতে বা ফুলবাচোতে যদি কেনা লাগে বা মাকো হাতৰ পৰা পৰে তেতিয়া মাক বায়েকে জীয়েক বা ভনীয়েকক কয় “বহে তাঁতৰ পাতত / চকু আলিবাটত / মাকো সৰি সৰি পৰে”। তাঁতখন বওতে যে মন দিয়া নাই সোঁৱৰাই দিয়ে।

তাঁতৰ শালত আঁঠুৱাও বৈ ল'ব পাৰি। বাচৰ কাঠি এটা এৰি এটাত সূতা ভৰাব লাগে। তেতিয়া সেৰেঙা হয়। মাজে মাজে ঘৰ ঘৰ কৰি চাৰিডালমান সমানেও দিব পাৰে। পৰ্দা বা বিচনা চাদৰৰ কাপোৰ বঙীন পকোৱা সূতাৰে বৈ ল'লে কাপোৰখন ডাঠ হয়। কমালো দুখনৰ একেলগে দীঘ দি ল'ব পাৰি। মাজতে শেল দিবৰ বাবে বঙীন সূতাৰ উষা পুতি ল'ব লাগে। দুয়োখনৰ মাজত বাচৰ কাঠিত সূতা নভৰোৱাকৈ দুটামান কাঠি এৰিলেই চিন থাকে। বানীত পাটৰ সূতাও বৰ পাৰি। দাঁতিৰ শেলৰ দৰে কমালৰ চিনে চিনে শেল দি ল'লে দেখিবলৈ ভাল হয় আকৰ একেলগে বহুত কমাল বৰ পাৰি। পুৰুষৰ চোলাৰ কাপোৰো বঙীন সূতাৰে খোটালী খোটালী কৰি দীঘত দি বানীতো তেনেদৰে বলে ধুনীয়া কাপোৰ হয়। শকত পকোৱা সূতাৰ দীঘ দি ব' তোলাতে বাচি লৈ ফুলৰ মোৰেৰে ব' তুলি ল'ব লাগে। প্ৰথমতে, জালৰ মোৰৰ দুবাতি ব' তুলি লৈ ফুলৰ কাঠিৰে চাৰিকণী ওপৰ, চাৰিকণী তল কৰি চাৰি মোৰ বা মেকুৰী খুজিয়া মোৰ মুঠতে চাৰিটা কাঠিতলকৈ ফুল বাচি ব' তুলি ল'ব পাৰি। চাৰিটা কাঠিৰ হ'লে চাৰি বাতি ব'ও ফুলৰ কাঠিৰ মোৰে

তুলিব লাগিব। তলতো চাৰিডাল গৰকা লাগে। বানীত উলসূতা বৈ ল'ব লাগে। একেবাৰে বাচি ল'লে গোটেই তাঁতখনতে হয়। মাথোন গৰকা মাৰোঁতে ভুল হ'ব নালাগে। ওপৰতো নাচনী বেলেগ লগাব লাগে। জালৰ মোৰে এবাৰ সূতা মাৰি বাচনিৰ মোৰে এবাৰ এবাৰ মাকো মাৰিব। এনেকৈ মাৰিলে মোচ খাই যায়। এইদৰে অসমীয়া শিপিনীবোৰে বুদ্ধি খটোৱাই নানা ধৰণৰ মনৰ কচি অনুযায়ী কাপোৰ বৈ ল'ব পাৰে। এড়ী চাদৰৰ আগত, বিহাৰ আগত, জাৰ কাপোৰৰ আগত দহি বটী লয়। চেলেং চাদৰখন ছকাঠি কৰি বয়, ছুজাপ কৰি জাৰৰ কাপোৰ হিচাপেও ব্যৱহাৰ কৰে।

তাঁতখন বৰ ভাল হৈছে বুলি কোৱাৰ পাছত যদি সূতা ছিগে তেতিয়া শালখনত চুগৰ ফোঁট দি লয়, তেতিয়া মুখ নালাগে। সূতা চিগিলে ধূপ-ধূনা জ্বলাই বিহকৰমীক সেৱা জনালেও সূতা নিচিগা হয়। এইবোৰ জন বিশ্বাস।

তাঁতখন বোৱা শেষ হ'ব হ'লে সূতাৰ টোলোঠাৰ ফালে শলিডাল ওলায়। তেতিয়া শলিটোত চিৰিৰ মোৰে এটা শলি ভৰাই লৈ দুইটা গোটাই তিনিটা বান্ধ দি টোলোঠাত বান্ধি বচি মেৰিয়াই ল'ব লাগে। যিমানখিনি পাৰে বৈ লৈ তাঁতখন কাটিব পাৰে। শেষত বন্ধা বচিক দুৱাৰ বন্ধা বুলি কয়।

আগৰ দিনত শিপিনীসকলে কিংখাপ, কাৰ্চিবি, মেজান্ধৰি আদি কাপোৰ বৈ লৈছিল। এইবোৰ কাপোৰ বোৱা বৰ কষ্টকৰ বাবে লাহে লাহে লোপ পালে। বৰ্তমানৰ বিজ্ঞানৰ যুগত কুটীৰ শিল্পৰ পৰা মানুহে লাহে লাহে বৈজ্ঞানিক যন্ত্ৰপাতিৰ প্ৰতি বেছিকৈ আকৰ্ষিত হবলৈ ধৰিলে। মানুহে নতুন নতুন শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ ধৰিলে। আন দেশৰ যন্ত্ৰত উৎপাদন কৰা বং বিৰঙৰ কাপোৰে দেশখন আগুৰি ধৰিলে, তথাপিও বিয়া সবাহ, বিভিন্ন উৎসৱ, বাজুৱা অনুষ্ঠানত অসমীয়া জীয়ৰী-বোৱাৰীয়ে নিজৰ পোছাক পৰিধান কৰি নিজকে বুলি পৰিচয় দিয়ে। কৰ্মব্যস্ততাত নিজে বৰ নোৱাৰিলেও আনে বোৱা

কাপোৰ পিন্ধি নিজৰ মৰ্যাদা অক্ষুন্ন ৰাখে। ড° নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ বাইদেৱেও তেখেতৰ গীতত অসমীয়া জীয়ৰী-বোৱাৰীৰ ৰূপকে বৰ্ণনা কৰিছে।

“সোণোৱালী বুটা বচা অসমীয়া পাট
জিকিমিকি কৰে চোৱা সোণালী দেহাত,
হুগহুগী, গামখাক, থুৰীয়া চমকে,
মেখেলাৰ পাতলিত ময়ূৰ জিলিকে।”

আধুনিক গীতিকাৰ বা কবিয়ে লিখা গীতত তাঁতশাল বা অসমীয়া কাপোৰৰ চকামকা ছবিহে পোৱা যায়। কিন্তু কোনোৱা অখ্যাত ভদ্ৰসেনে ৰচনা কৰা তাঁতীৰ জুনা নামৰ পদ আমি সৰু থাকোঁতেই (১৯৪০/৪২ চনত) বৰাগী ধৰণৰ মানুহে গোৱা শুনিছিলোঁ। এইবোৰ কোন সময়ৰ ৰচনা ভাষালৈ লক্ষ্য কৰি জনালোকে স্থিৰ কৰিব। তাঁতীৰ জুনাৰ পৰা অসমীয়া মানুহে যি মন যায় তাকেই তাঁতত তুলিব পৰা ক্ষমতাৰ বিষয়ে জানিব পাৰি। তাঁত বৰ নজনা থুপৰী বা অঁকাজীক (একাজী) লৈ কিমান যে ঠাট্টা কৰিব পাৰি তেনে হাঁহি উঠা কল্পনাও তাঁতীৰ জুনাত আছে—

তাঁতীৰ জুনা। (১)

আনন্দে মোহন বাংশী বজাই,
গৈলন্ত গোঁসাই তাঁতীৰ ঠাই ॥
ছৰতে দেখিয়ে তাঁতী হাসয়।
আমাৰ গৃহক হৰি আসয় ॥
তাঁতীয়ে দিলন্ত আসন বঢ়াই।
ৰঙ্গমনে বাসিলা যছৰায় ॥
কপূৰ তাম্বল খাইবাক দিলা।
অনেক সেৱা শুশ্ৰূষা কৰিলা ॥
যাব নাম লৈলে বৈকুণ্ঠ বাসে।
হেন কৃষ্ণ আমাৰ গৃহক আসে ॥

ব্ৰহ্মা হৰে যাক নাপালেই লাগ ।
 কিনো মোৰ ভাগ্য নাপাইলো লাগ ॥
 ভাগ্যেসে সেৱা কৰিবাক পহিলো ।
 কোটি কোটি জন্ম উদ্ধাৰ ভৈলো ।
 কিনো মোৰ ভাগ্য আজি মিলিল ॥
 ত্ৰাহি বুলি তাঁতী পাৰে পৰিল ।
 তাৰ পাছে তাঁতী ভ্ৰূৱ আনি ।
 ধুৱাইলা প্ৰভুৰ চৰণ দুখানি ॥
 পাদোদক জল শিৰে তুলি লৈলা ।
 তাৰ পাছে কৃষ্ণক স্তুতিবাক লৈলা ॥
 কিবা প্ৰয়োজনে আসিলা গোসাঁই ।
 পাছে তনু কিবা শুনো অভিপ্ৰায় ॥
 যিসক বিছাৰি আসিলো মই ।
 সাৱ শেষে কঁহো শুনিবি তই ॥
 বিষ্ণু পুৰী নাথ বৈকুণ্ঠ স্থান ।
 তাতো নাপাইলো তোহোৰ সমান ॥
 ব্ৰহ্মা যৈত থাকে সিউ ব্ৰহ্মলোক ।
 তাতো বিচাৰি নেপাইলোহো তোক ॥
 শিৱ যৈত থাকে সিউ কৈলাস ঠাই ।
 তাতো বিচাৰি নাপাইলোহো মই ॥
 যম পুৰে যম আছে যতোক ।
 যমে আনি দিলে সকলো মোক ॥
 তাতো বিচাৰি নাপাইলোহো তাঁতী ।
 মনত বিষাদ লাগিল আতি
 পাছে বলি বাজাৰ সভাক গৈলো ।
 বলি বাজাৰ মুখে বাত্ৰাক পাইলো ॥
 বলি বাজা শুনি কহিবাক লৈলা ।

সেই তাঁতি প্ৰভু পৃথিৱীক গৈলা ॥
 সেই হেতু আহিলো তোষ ঠাই ।
 আগাক পঠাইছে মোৰ বাধিকাই ॥
 শুন তাঁতী কহোঁ তোহোৰ আগে ।
 বাধাই পিন্ধিবাক কাপোৰ লাগে ॥
 শুনি তাঁতী শুধে হাত যোৰ কৰি ।
 কহিয়ো প্ৰভু বুম কেনে কৰি ॥
 কেমন কাপোৰৰ কেমন ঠান ।
 ক'লেহে জানো তাৰ প্ৰমাণ ॥
 দীঘল পুতল কিমান লাগে ।
 কিবা ফুল বাচিম তাৰ আগে ॥
 পথালি ছকাটি লৈবা বেগত ।
 দীঘলে লৈবা তিনি ততেক ॥
 পৃথিৱীত আছে যতোক ফুল ।
 শুন তাঁতী তই কাপোৰত তোল ॥
 চম্পা, বকুল বাবৰি তগৰ ।
 তাক নেবাছিলে লাগিব জগৰ ॥
 কুন্দ, কুৰুৱক পদ্মৰ কলি ।
 তাক নেবাছিলে উটিব জলি ॥
 বাঙুল বেহতী মকৰা মধাই ।
 তাক দেখি বন্ধ পাব বাধাই ॥
 চন্দ্ৰ সূৰ্য তৰা বাচিবা তাত ।
 তাক দেখি বাধাই লগাব মাত ॥
 হস্তী ঘোঁৰা আৰু মৃগিনী ।
 পাতালৰ বাছিবা নাগ নাগিনী ॥
 বানৰ ভালুক বাঘ যে ঘোং ।
 তাক দেখি বাধাই পাইবেক বং ॥

যত তৃণ তৰু ডালৰ পক্ষী ।
 পাইবেক সম্ভাষ বাধাই দেখি ॥
 ব্রহ্মা বিষ্ণু হ'ব বৰুণ যম ।
 বাসকী প্ৰমোদক সৰ্প যে গণ ॥
 নদী নদ্য মৎস্য যে মগৰ ।
 বায়ু, অগ্নি জানা জলেশ্বৰ ।
 শুন তাঁতী তই কাহিলো ভাগে ।
 এইমতে বাধাক কাপোৰ লাগে ॥
 কোনো আগে আক কাক বাছিবা ।
 তাঁতী তই ই কথা মনে বাখিবা ॥
 শিবত বাছিবা বসুদেৱ পিতা ।
 ওৰণীত বাছিবা দৈৱকী মাতা ॥
 পিঠিত বাছিবা বলোদেও দাদা ।
 মূঢ়ে সিংঘে ধৰিছে গদা ॥
 বাহুত বাছিবা কংস মমাই ।
 উকত বাছিবা নন্দেৰ কানাই ॥
 খোছানিত বাছিবা নেজালি ম'ৰা ।
 মাজত বাছিবা স্বৰ্গৰ তৰা ॥
 তাৰ চৌপাশে বুলাবা চম্পা ।
 মূৰত বাছিবা মুকলী খোপা ॥
 ইয়াতে বাছিবা নন্দেৰ কানাই ।
 কণাইয়ে বহিয়া বাধাক চাই ॥
 বৃন্দাবনে বসি চাপৰি বজাই ।
 ঘূৰি ঘূৰি নাচে নন্দেৰ কানাই ॥
 যাৰ যেন ঠান যেন বৰণ ।
 তাক নেবাছিলে তোৰ মৰণ ॥
 আজি দেওবাৰে বুজনি দিওঁ ।

ঘূৰি দেওবাৰে কাপোৰ নিওঁ ॥
 সেহি কাপোৰ নি বাধাক পিন্ধাওঁ ।
 বাধাৰ সহিতে বৃন্দাবনে যাওঁ ॥
 বৃন্দাবনে গৈয়া পাতিবো খেৰি ।
 সমস্ত সমাজে ডাকি বোলা হৰি ॥
 শঙ্কৰে বচিলে কাপোৰৰ জুনা ।
 সমস্ত সমাজে কাণ পাতি শুনা ॥

কপাহৰ জুনা

সৰুজনীয়ে বুলিলে বৰজনীক বাই ।
 পিজলী কপাহ ক'ত বা পাই ॥
 কপাহ আছে সোণাপুৰ হাটে ।
 শহুৰে দেখি আহে পানী অনা ঘাটে ॥
 পিজলী কপাহৰ বাতৰি পাই ।
 অঁকাজীয়ে যাবলৈ ততকে নেপাই ॥
 তেনে বাই কৰকৰা ভাতক নাখাওঁ ।
 পিজলী কপাহ বিচাৰি হাটলৈ যাওঁ ॥
 ভাত খোৱা বাই মোক নেদেখিবা সৰু ।
 দেও দি যাব নোৱাৰে ভতৰা গৰু ॥
 জাপ মাৰি কাটিলো আগলি পাত ।
 তাতে বাঢ়ি দিয়ে এদোন চাউলৰ ভাত ॥
 ভাত খাওঁতে হয় দেৰ পৰ বেলা ।
 গা মূৰ সজাওঁতে হ'ব আবেলি বেলা ॥
 অঁকজীয়া লৰিলে কৰকৰা খাই ।
 বৰজনীক খাবলৈ বাটক নেচাই ॥
 কৰকৰা ভাতৰ ছপৰা খহিল ।

তাইৰ জানো ল'বটো মৰিল ॥
 সোণাপুৰ হাটলৈ নিচিনো বাট ।
 সখি পুছি পালেগৈ সোণাপুৰ হাট ।
 অকাজীয়ে সুধিলে হেৰা পোহাৰী বাই ।
 পিজলী কপাহ ক'তনো পাই ॥
 পিজলী কপাহৰ নেজানো দৰ ।
 পোহৰীয়ে মাৰিলে দুগালে দুটা চৰ ॥
 কি জানো অঁকাজীৰ কপালে পাই ।
 কপ টকাৰ কপাহ চপোৱা পাই ॥
 অঁকাজীয়া দুগালে দুটা চৰক খাই ।
 ছপোৱা আনিলে পিজলী কপাহ তাই ॥
 কপাহ আনি ধোঁৱা চাঙত তুলি থলে ।
 গাল বিষাইছে বুলি ছমাহলে শুলে ॥
 ছমাহৰ মূৰত মেলি তৰি চাই ।
 বাবে কুৰি শলিয়া কপাহত মাই ॥
 মেলি তৰি চাই দুৱাৰ চুকত থলে ।
 দুৱাৰ চুকত হাঁহে পাই পাৰিলে কণী ।
 বৰজনাৰ লৈ গল জেং জাবৰ বুলি ॥
 এমুৱা কাঁজী মোৰ সংসাৰত নাই ।
 ছপোৱা কপাহক কৰে ঠাই ঠাই ॥
 তাৰে কিছুমান আছিলে বাকী ।
 তাকে কটিবলৈ ধৰিলে আজি ॥
 এঘেউ কাটিলে বেতেউ তেউ ।
 তাৰ মাজত থাকিলে কল ঠুৰিৰ কেওঁ ।
 এঘেউ কাটিলে বেতেও আৰু তেওঁ ॥
 তাৰ মাজত থাকিলে তামোলৰ কেওঁ ॥
 এঘেউ কাটিলে বেতেও তেওঁ ।

তাৰে বান্ধিলে ঘৰৰ বোন্দা মেওঁ ॥
 এঘেউ কাটিলে তপত ভাত খাই ।
 তাৰে বান্ধিলে চেউৰী গাই ॥
 এঘেউ কাটিলে কৰকৰা খাই ।
 তাৰে বান্ধিলে খীৰতি গাই ॥
 এঘেউ কাটিলে সবাতকৈ সৰু ।
 তাৰে বান্ধিলে ভতুৰা গৰু ॥
 এঘেউ কাটিলে মাজ নিশা ৰাতি ।
 তাৰে বান্ধিলে দঁতাল হাতী ॥
 এঘেউ কাটিলে নাই খৰধৰ ।
 তাৰে বান্ধিলে শীতল মণি গড় ॥
 এঘেউ কাটিলে সবাতকৈ খৰ ।
 তাৰে বান্ধিলে শোৱাটো ঘৰ ॥
 মাকতকৈ জীয়েক কাজী ।
 ঢেঁকী থোৱা লৈ বাতে পাজী ॥
 কাটি বাছি থলে ধোঁৱা চাঙত তুলি ।
 হালোৱাই লৈ গ'ল মৈ জবী বুলি ॥
 আহক আজি হালোৱা মই নিদিওঁ ভাত ।
 ভাল বুঢ়ী মাকৰ সূতাৰ দিলে হাত ॥
 ল'বাইতৰ বাপেকে কিনো বন কৰা ।
 শিলতো লৈ আহ চাছখন ধৰা ॥
 সূতাৰ আখি মাৰোঁতে কৰ্কাঁল আখি লাগে ।
 আখি মাৰোঁতে মোৰ চাছখন ভাগে ॥
 ওচৰ চুবুৰীয়াই মুলুৰিলে খৰি ।
 ছমাহলৈ পুৰি গ'ল সূতাৰ মুৰি ॥
 আবেলি বেলিকা তৰিলে তাঁত ।
 পৈয়েকৰ চিঙিলে উজুতিত দাঁত ॥

মাকে জীয়েকে বাগিয়াকৈ বয় তাঁত ।
 ছমাহৰ মুৰত কাপোৰৰ ওলাই আঁত ॥
 এযোৰ মাৰিলে কৰকৰা খাই ।
 তাৰে মাজে হালোৱা গক যায় ॥
 এযোৰ মাৰি ফুৰিলে গৈ গাঁও ।
 তাৰ মাজে সবকে সাত বেঁওয়া নাওঁ ॥
 এযোৰ মাৰিলে মাজ নিশা বাতি ।
 তাৰ মাজে সবকিলে জুৰিয়া হাতী ॥
 এযোৰ মাৰিলে সবাতকৈ সৰু ।
 তাৰ মাজে সবকিলে জাককৰা গক ॥
 ছমাহৰ মুৰত কাটিলে কাপোৰ ।
 গাঁৱৰ বুঢ়ী মেথীয়ে কাটিলে জাবৰ ॥
 সেইখন কাপোৰ লৈ হাটক গ'ল ।
 হাটৰ মানুহে দেখি মৰি গ'ল ॥
 নৈৰ পৰা আহিছিলে ডোম ।
 কাপোৰখন দেখি মুৰত দিলে টোম ॥
 পৰ্বতৰ পৰা আহিছিলে নগা ।
 কাপোৰখন চাই পিত মাৰিলে ঢকা ।
 হাটৰ মানুহে বিকু কৰিলে ভোবা ।
 দৰ দাম কৰোঁতে হ'ল দেৰ পৰ বেলা ॥
 নেবেছো কাপোৰ ওভতাই নিম ।
 জোঁৱাই আহিলে বিছত দিম ॥
 নেবেছি কাপোৰ ওভতাই আনিলে ।
 জোঁৱায়েক আহোঁতে উলিয়াই দিলে ।
 জোঁৱায়েকে লৈ ফুল যেন পাই ।
 লোকে মাৰে বিকুথি কাপোৰক চাই ॥
 জোঁৱাইয়ে বুলিলে কাপোৰখন ভাল ।

ছাটি মাৰি লওঁতে পিব গ'ল ছাল ॥
 সেইহে ছালত থলে ছালে হবহবাই ।
 বেৰত থলে বেৰে মেৰ মেৰাই ॥
 জোঁৱাইয়েকে নিনিলে কাপোৰ লাজত ।
 ডোমে লৈ গ'ল বোঁমাছৰ ভাৰত ॥
 বাৰ হাট জালৰ তেৰ হাট ফটা ।
 ভাল মাৰিলি বাপৰ বেটা ॥
 পুথি খলিহা পাহে পাহে বয় ।
 বোঁ বৰালি সবকিয়ে যায় ॥
 ভদ্ৰসেনে বহিলে অঁকাজীৰ জুনা
 সমস্ত সমাজে কাণ পাতি শুনা ॥

অসমীয়া লোকগীতত তাঁতশালৰ উল্লেখ

(কেইটিমান উদাহৰণ)

- (১) বৰঘৰৰ মূখেতে চেনাইৰ তাঁতশালে
যুৰি কঙ্গাপাতৰ মাকো
আহোঁতে যাওঁতে এবাৰ নোৱাৰি
দি যাওঁ হাতী দাঁতৰ মাকো ॥
- (২) অতিকৈ চেনেহৰ মুগাৰে মজুৰা
তাতোকৈ চেনেহৰ মাকো
তাতোকৈ চেনেহৰ বহাগৰ বিহুটি
নেপাতি কেনেকৈ থাকো।
- (৩) বহো তাঁতৰ পাটত চকু আলিবাটত
মাকো সৰি সৰি পৰে।
- (৪) চিৰা খুন্দি দিয়া খাওঁ প্ৰাণেশ্বৰী
সান্দহ খুন্দি দিয়া খাওঁ।
বাতিৰে ভিতৰত কাপোৰ বৈ দিয়া
শদিয়া বগলৈ যাওঁ ॥
- (৫) এই বেলি বিহুটি বমকে জমকে
নাহৰ ফুল ফুলিবৰ বতৰ
নাহৰব গোন্ধ নাই লাহৰীৰ ত'ত নাই
গচকত ভাঙিলে যতঁৰ ॥

অসমৰ তাঁতশাল

৩৩

- (৬) আগলি বাহঁৰে লাহৰী গগণা
বহি তাঁতৰ পাতত বাওঁ
আহে কি নাহে ঐ মোৰে ধণ চেনাই ঐ
চিৰি পাতি মঙলে চাওঁ ॥
- (৭) খিতিৰ খিতিৰ কৰি তাঁত বৈ আছিলো
দোৰ পতিৰ স্মৃলা মাত,
- (৮) উষাতকৈ চেবেকী ঘূৰে
আমাৰে নাচনী নাচিব লাগিলে
পখিলা উৰাদি উৰে ॥
- (৯) বৰ ঘৰত কান্দিলে নেওঁঠনি যতঁৰে
মাৰলত কান্দিলে ভনী
বাৰীৰ পাচেকালে কান্দে তাঁতশালে
আইদেউক বিয়া দিব শুনি ॥
- (১০) তুমি কৰি যাবা বোৱনী দাৱনী
মই বাই যাম হাল
তুমি বৈ লবা বিহাকৈ মেখেলা
মই পাতি দিম শাল ॥

(১১) বিলাতী স্মৃতলৰ বাণি ঐ মইনা
 বিলাতী স্মৃতলৰ বাণি
 উঘা পকোৱাদি মোৰ মন পকালি
 চিতৰ কথা নকলি ভাঙি ॥

(১২) তলে গৰকা ওপৰে নাচনি
 তাঁতৰ চাৰি বাতি ব
 আক কিনিও কথা আছে অ মইনা
 পেটৰ কথা ভাঙি ক ॥

(১৩) বৰঙ নেজানে কাটিবও নেজানে
 লোকৰ শালে শালে ফুৰে
 বান্ধিব নেজানে বাঢ়িব নেজানে
 খৰি মুঠা-মুঠে পোৰে ॥

(১৪) বোপাইলৈ আনিছো শালৰ বৰ কাপোৰ
 আইলৈ আনিছো সাৰ
 ককাইলৈ আনিছো পাটৰে টঙালি
 বোটে বাঢ়নীলাৰ ॥

(১৫) গুচি যাওঁ গুচি যাওঁ পানচৈত গুচি যাওঁ
 কতক মাৰে, কিলে খাওঁ
 সতিনী লগালৈ যাবৰে সলনি
 কটনা কাটিয়ে খাওঁ ॥

(১৬) হয় কি অহায়ে হৈ
 হাঁচটি এখন তাহানি খুজিলোঁ
 দিয়া কি নিদিয়া বৈ ॥

(১৭) হাই দি তুলিবৰ লাই
 তুমি ডেকা লৰা টোলোখা খুজিলা
 ববলৈ টোখা নাই

(১৮) ভাত বান্ধি দিয়া খাওঁ ঐ পকুৱা
 পানী আনি দিয়া খাওঁ
 চাউলমুঠি চেৰেক লগত আনি দিয়া
 টোলোঠা বিচাৰি যাওঁ ॥

৩৫২/মা:

(১৯) কেলেই আহিলা এলুৱা সময়ত
 লগাব নোৱাৰো মাত
 তোমাৰ খতি হ'ল হাতৰ কাঠী-কামি।
 মোৰ খতি হ'ল তাঁত ॥

(২০) মাৰে নিদিয়ে বাপেৰে নিদিয়ে
 বোহা-কটা গুণলৈ চাই
 তুমি প্ৰাণেশ্বৰী চোৱা ভালে কৰি
 যোৱন কাল অথলে যায় ॥

३१) उवाच क्विं तव (३१)

पुनरुवाच भवति तव नाम उवाच

॥ ३१) उवाच क्विं तव

उवाच पुनरुवाच क्विं तव (३२)

पुनरुवाच भवति तव नाम उवाच

॥ ३२) उवाच क्विं तव

उवाच क्विं तव पुनरुवाच क्विं तव (३३)

उवाच पुनरुवाच क्विं तव नाम

पुनरुवाच भवति तव नाम उवाच

॥ ३३) उवाच क्विं तव

उवाच क्विं तव पुनरुवाच क्विं तव (३४)

उवाच पुनरुवाच क्विं तव नाम

पुनरुवाच भवति तव नाम उवाच

॥ ३४) उवाच क्विं तव

उवाच क्विं तव पुनरुवाच क्विं तव (३५)

उवाच पुनरुवाच क्विं तव नाम

पुनरुवाच भवति तव नाम उवाच

॥ ३५) उवाच क्विं तव

